

Kymenlaakson äkillisen rakennemuutoksen suunnitelma

Päivitys 29.2.2024

30 vuotta
**KYMEN
LAAKSON
LIITTO**

Sisällysluettelo

Johdanto	3.
1. Kymenlaakson rakennemuutos	4.
2. Tilannekuva	6.
2.1 Työllisyys	7.
2.2 Konkurssien määrä	8.
2.3 Väestö	9.
2.4 Liikennemäärät, vienti sekä tuonti romahtaneet	10.
2.5 Matkailu	12.
3. Toimenpidesuunnitelma	13.
3.1 TEM:n toimet rakennemuutostilanteen hoitoon	16.
3.2 Välittömät toimenpiteet	17.
3.3 Lyhyen aikavälin toimenpiteet	22.
3.4 Keskipitkän aikavälin toimenpiteet	28.
4. Rahoitus	34.
4.1. Lyhyen aikavälin ÄRM-toimenpiteiden rahoitustarve	36.

Johdanto

Kymenlaakson äkillisen rakennemuutoksen suunnitelma esittää 1. Kymenlaakson tilannekuvan, 2. Kymenlaakson suunnitelman toimenpiteistä tilanteen korjaamiseksi niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä sekä 3. rahoitustarpeet näiden toimien toteuttamiseksi.

Suunnitelma on suunnattu valtioneuvostolle, erityisesti Työ- ja elinkeinoministeriölle (TEM) sekä muille valtion hallinnonaloille, joiden toimia ja rahoitusta Kymenlaakson äkillisen rakennemuutoksen ja rakenteellisten muutosten korjaamiseksi tarvitaan. Lisäksi suunnitelma on suunnattu alueen omille toimijoille.

Äkillisen rakennemuutoksen suunnitelma laadittiin v. 2023, yhteistyössä alueen toimijoiden kesken, Kymenlaakson liiton koordinoimana. Kaakkois-Suomen ELY-keskus perusti tammikuussa 2024 Kymenlaakson äkillisen rakennemuutoksen seurantaryhmän, jonka työtä se koordinoi. Ryhmässä ovat lisäksi edustettuina TEM, Hämeen ELY-keskus, Kaakkois-Suomen TE-toimisto, Kotkan kaupunki, Kouvola kaupunki, Kouvola Innovation Oy, Cursor Oy sekä Kymenlaakson liitto.

Tässä versiossa kuvataan tilanne ja valmistellut toimenpiteet 29.2.2024.

1. Kymenlaakson rakennemuutos

Voimakkaat geopoliittiset muutokset ja Venäjän rajan sulkeminen kiihdyttivät rakennemuutosta siten, että Kymenlaakso on kohdannut äkillisiä ja muuta Suomea selvästi suurempia sosioekonomisia sekä kokonaisturvallisuuteen ja resilienssin heikkenemiseen liittyviä haasteita. Kymenlaakson pidempään jatkunut rakennemuutos kärjistyi vuoden 2023 aikana useiden alueen isojen yritysten muutosneuvotteluihin, toimintojen siirtämiseen ja lakkauttamiseen. Rajan ylittävä liikenne ja matkailu ovat romahtaneet, ja yritykset ovat vakavissa vaikeuksissa. Yritysten investoinnit alueelle ovat pysyneet alhaisella tasolla, mutta investointihalukkuus on kasvussa.

Vuonna 2022 käynnistyneen Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset Kymenlaakson metsäteollisuudelle ja logistiikalle ovat merkittävät. Metsäteollisuuden kannattavuutta leimaa puun, energian ja logistiikkakustannusten kasvu sekä haasteet puun saatavuudessa. Kaikki isot metsäyhtiöt ovat lomauttaneet henkilöstöään, ja lomautukset jatkuvat myös kuluvana vuonna. Sunilan sellutehtaan lakkauttaminen on kerrannaisvaikutuksineen tästä suora esimerkki.

Metsä- ja biojalostusteollisuudella on rakennemuutoksesta huolimatta edelleen keskeinen merkitys etenkin bkt:n muodostumiseen. Maakunnassa on myös vahva logistiikan keskittymä, mutta sitäkin alaa leimaa epävarmuus. Yritysten investoinnit ovat olleet vähäisiä. Tämä on vaikuttanut suoraan työllisyyteen, konkursseihin ja arvonalistamiseen alueella. Kun huomioidaan, että Kymenlaakso on jo pitkään kamppaillut vaikeiden taloudellisten ja sosiaalisten haasteiden kanssa (mm. teollisuuden rakennemuutos, työttömyys ja väestön väheneminen), on selvää, että tilanteeseen on löydettävä selkeitä ja tehokkaita ratkaisuja.

Rakennusallalla on useita konkurssia. Haasteita on mm. kansainvälistymisessä ja osaamisen varmistamisessa.

Myös muilla toimialoilla kuten matkailussa, vaikutukset ovat merkittäviä, eikä tilanne ole palautunut koronaepidemiaa edeltävään aikaan. Erityisesti Venäjältä suuntautuva matkailu ja Vaalimaan ostosmatkailu on romahtanut. Matkailutoimialaa on koetellut oma rakennemuutos kokonaisen matkailumarkkinoinnin pääkohdealueen kadottua Venäjän rajan pysyessä kiinni ja Ukrainan sodan pakotteiden vuoksi. Matkailutoimiala joutuu etsimään uusia kohdemarkkinoita ja kohderyhmiä sekä kehittämään uusia matkailutuotteita ja palveluja kansainvälisen matkailun elvyttämiseksi seudulla.

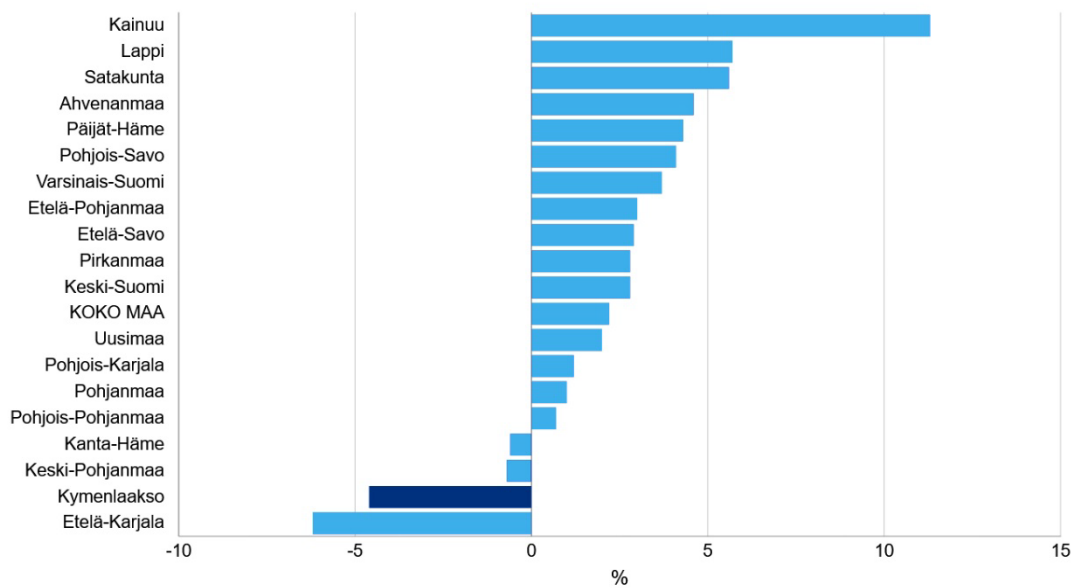
Käynnissä oleva rakennemuutos on monipuolistanut elinkeinorakennetta, mutta erityisesti kasvuhakuisten pk-yritysten ja omien tuotteiden määrää ei ole onnistuttu kasvattamaan riittävästi. Sodan myötä sijainti rajamaakuntana voi näyttäytyä myös mainehaittana esimerkiksi yritysten sijoittumisessa ja investoinneissa. NATO-jäsenyys tuo osaltaan myönteistä muutosta maineeseen.

Väestökehitys on negatiivista kaikissa Kymenlaakson kunnissa. Vuonna 2022 maakunnan väestö väheni kaikkiaan noin 1 900 henkilöllä ja vuonna 2023 ennakkotiedon mukaan noin 1 500 henkilöllä. Maakunnan vähäinen korkeakoulutustarjonta ja suuret muuttotappiot työikäisen väestön ryhmässä

yhdistettynä korkeakoulutettujen pieniin työmarkkinoihin tekevät osaavan työvoiman löytämisestä haastavaa.

Väestön ikääntyminen on myös suuri haaste Kymenlaaksossa. Tämä heijastuu myös siihen, että maakunnan yrittäjät ovat keskimäärin ikääntyneempiä verrattuna muihin Suomen alueisiin, mikä näkyy omistajanvaihdostilanteiden suurena määränä. Kymenlaaksossa noin 35 % yrityksistä pohtii omistajanvaihdosta seuraavien 3–5 vuoden aikana, kun vastaava luku valtakunnallisesti on noin 30 %. Muuttoliikkeessä on kuitenkin nähtävissä Kotkan-Haminan seudulla viime vuonna myönteistä kehitystä mm. maahanmuuton ansiosta (kokonaisnettomuutto).

Maakuntien arvonlisäyksen volyymin muutos 2022*, %

Toimintaympäristö

- Kansainvälinen ja valtakunnallinen liikenteen merkittävä solmukohta,
- HaminaKotka Satama, Suomen suurin yleissatama, **TEN-T-ydinverkon satama**
- Suomen ainoa **TEN-T-ydinverkon rautatie-maantieteterminaali (RRT)**, Kouvola
- Vt15** Kotka-Kouvola väli nostettu osaksi **TEN-T kattavaa verkkoa** (TEN-T asetus)
- Helsinki-East Aerodrome, Suomen uusin yleisilmailukenttä
- Metsäteollisuuden yksikkö
- Vaalimaan raja-asema, Suomenlahden merivartiosto, rajavaltio
- 1.** Karjalan prikaati, Vekaranjärvi
- 2.** Jääkäriykmentti, Utti
- 3.** Reserviupseerikoulu, RUK, Hamina

2. Tilannekuva

Metsäteollisuuden yksiköiden ilmoitukset tehtaiden sulkemisista ja toimintojen vähentämisestä yhdessä Kouvolassa toteutettujen meijeritoiminnan lopettamisen ja ammattiopiston irtisanomisten kanssa sekä kaikki kerrannaisvaikutukset huomioiden vaikutukset aluetalouteen ovat merkittävät.

Kymenlaaksoa 2000-luvun puolivälistä alkaen koetellut rakennemuutos jatkuu edelleen. Kehitys kiihtyi Kouvolasta alkaen alkuvuonna 2023 Fazer Oy:n, Edukon ja Stora Enson Anjalankosken tehtaiden ilmoituksilla muutosneuvottelujen käynnistymisistä. Fazer lakkautti meijeriliiketoimintansa Korian tehtaallaan, ja näiden muutosten seurauksena 82 työntekijän työsuhde päättyi. Sen jälkeen Fazer vahvisti siirtävänsä kaurajuoma- ja ruuanlaittotuotteidensa valmistusta Korialta Ruotsin tehtaalleen. Valmistuksen siirto tapahtuu asteittain ja tuotannon arvioidaan päättyvän Korialla syksyyn 2024 mennessä. Kouvolassa perustettiin muutostyöryhmät ja käynnistettiin neuvottelut työ- ja elinkeinoministeriön sekä Kaakkois-Suomen ELY:n kanssa. Kouvola täytti ns. paikallisen äkillisen rakennemuutoksen kriteerit.

Stora Enson ilmoitettua 16.6.2023 suunnittelevansa Sunilan sellutehtaan sulkemista Kotkassa TEM julkaisi välittömästi käynnistävänsä rakennemuutostukitoimet yhdessä alueen toimijoiden kanssa. Kotkan kaupunki perusti Sunila-rakennemuutosryhmän (Kotkan kaupunki, Cursor Oy, Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä EKAMI, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Oy, Kaakkois-Suomen TE-toimisto, Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Kymenlaakson liitto ja Työ- ja elinkeinoministeriö).

Kotkassa päätös Sunilan tehtaan sulkemisesta aiheutti **240 suoran työpaikan menetyksen**, jonka lisäksi **välillisiä vaikutuksia oli 40 alihankkijan** sekä **280 alihankkijan alihankkijan työpaikkaan**. Lisäksi metsäyhtiö MM Kotkamills ilmoitti sulkevänsä Kotkan sahan vuoden 2023 loppuun mennessä. Sahalta irtisanottiin yhteensä 64 henkilöä. Myös Satamaoperaattori Stevecon 700 henkilöä koskevat lomautukset ovat käynnissä, ja niiden arvioidaan kestävän kevääseen 2024 asti. Vaikutukset ovat seudullisia, maakunnallisia ja jopa valtakunnallisia.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja sen vaikutukset ovat heikentäneet Kymenlaakson tilannetta äkillisesti ja merkittävästi. Alentuneet vientinäkymät, kohonneet kustannukset ja pakotteiden aiheuttamat vienti- ja tuontirajoitukset ovat tuoneet haasteita myös vienti- ja tuontimääristä riippuvaiseen satamatoimintaan, minkä johdosta satamaoperaattori on käynnistänyt muutosneuvottelut. Rajan ylittävän rautatieliikenteen (pl. lannoitekuljetukset) loppuminen on vaikuttanut dramaattisesti koko logistiikka-alaan. Heikkenevä tilanne näkyy myös konkurssien määrän kasvuna. Tilanne jatkuu vaikeana, ja tuleviin muutoksiin on varauduttava.

2.1 Työllisyys

Työttömyys ja lomautettujen määrä ovat kasvaneet. Suoria työpaikkoja menetettiin vuoden 2023 aikana 500. Avoimia työpaikkoja on selvästi aiempaa vähemmän. Nuorten työttömyys on noussut suhteessa enemmän kuin kaikkien työttömien määrä. Talousvaikeuksista kärsivien yritysten määrä on noussut, ja kehittämisinvestointeja on lähtenyt vähäisemmässä määrin käyntiin. Heikkenevä tilanne näkyy konkurssien määrän kasvuna. Tilanne jatkuu vaikeana, ja tuleviin muutoksiin on varauduttava.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta 31.12.2023 oli Kymenlaaksossa 13,3 %. (Koko maa 11,2 %.) Kymenlaaksossa työttömiä oli 9 489, mikä on 1 157 henkilöä (+14 %) enemmän kuin vuosi sitten. Työttömyys nousi molemmissa seutukunnissa: **Kouvolan seutu (+15 %, +580 hlöä)**, **Kotka-Haminan seutu (+13 %, +577 hlöä)**. Joulukuun 2023 lopussa alle 25-vuotiaita työttömien työnhakijoiden määrä kasvoi Kouvolan seudulla +19 %, KotkaHaminan seudulla +12 %. Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden pitkäaikaistyöttömien määrä kasvoi seuraavasti: Kouvolan seutu 1 112 pitkäaikaistyötöntä (+135 hlöä, +14 %), KotkaHaminan seutu 1 523 pitkäaikaistyötöntä (+106 hlöä, +7 %).

Eniten työttömyys nousi rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden ryhmässä (+597, +21 %). Suhteellisesti nousu oli suurinta prosessi ja kuljetustyöntekijöillä (+414 hlöä, +28 %) ja asiantuntijoilla (+280 hlöä, +23 %). (Luvut koko Kaakkois-Suomi).

Uusia avoimia työpaikkoja ilmoitettiin reilusti vuodentakaista vähemmän, Kouvolan seudulla 34 % (-243 kpl), KotkaHaminan seudulla 30 % (-183 kpl). Viime vuonna työllisyysaste oli 68,5 % eli yli kolme prosenttiyksikköä edellisvuotta vähemmän. Erityisesti miesten työllisyysaste oli alhainen (66,4 %, naiset 70,8 %)

Tilannekuva työllisyys joulukuu 2023

† Vrt. koko maa

Työttömät työnhakijat (% vrt ed.v)

† 11,2 %

Kouvola 12,4 %

Kotka-Hamina 14,3 %

4 424 henk. (+15 % ed.v.)

5 065 henk. (+13 % ed.v.)

Pitkäaikaistyöttömien määrä (vrt. ed. v.)

Miesten osuus K-S:ssä 62 %

Kouvola

Kotka-Hamina

† 5 % ed.v.

1 112 (+14 % ed.v.)

1 523 (+7 % ed.v.)

Nuorisotyöttömien määrä (vrt ed. v.)

Kouvola

Kotka-Hamina

† +19 % ed.v.

+19 % ed.v.

+12 % ed.v.

Työttömien prosessi- ja kuljetustyöntekijöiden määrä

Kaakkois-Suomi

+ 414 hlöä, (+28 % ed.v.)

Lomautettujen määrä

Kouvola

Kotka-Hamina

623 henk. (+94 % ed.v.)

630 (+112 % ed.v.)

Uusien työpaikkojen määrä

Kouvola

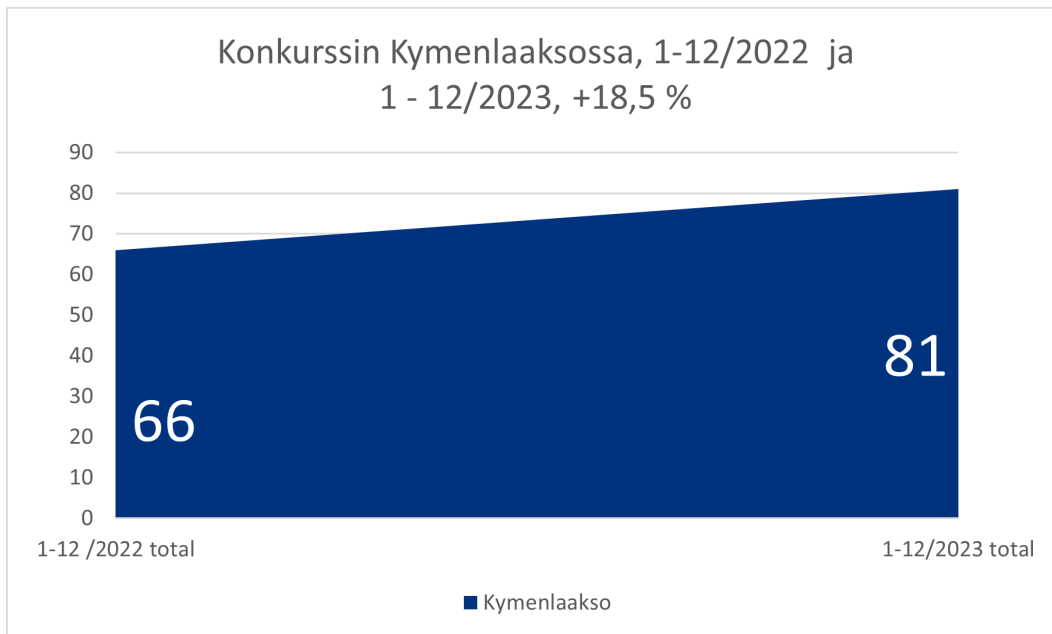
Kotka-Hamina

-34 % ed.v.

-30 % ed.v.

2.2 Konkurssien määrä

Konkurssien määrä kasvoi. Vuoden 2023 aikana 81 yritystä hakeutui konkurssiin Kymenlaakson alueella, kun edellisenä vuonna vastaava määrä oli 66 yritystä. Konkurssien vaikutus henkilöstötasolla oli 322 htv kun vuoden 2022 määrä oli 181 htv. Suurimmat konkurssista kärsineet toimialat olivat muut palvelut sekä rakennustoiminta.

2.3 Väestö

Kymenlaakson toimintaympäristöä on leimannut voimakas taloudellinen ja väestöllinen rakennemuutos 2000-luvun puolivälistä alkaen. Maakunnan väkiluku on supistunut erittäin voimakkaasti etenkin Uudellemaalle kärsittyjen muuttotappioiden ja väestön ikääntymisen vaikutuksesta. Kymenlaakson väestö on vähentynyt 1980-luvun huippulukemista noin 30 000 henkilöä.

Kymenlaakson luonnollinen väestömuutos on ollut negatiivista: maakunnan asukkaista **kuolleiden määrä on vuosittain ylittänyt syntyneiden määrän 500–1600 asukkaalla**. Väestö on keskimäärin hieman iäkkäämpää, kuin koko maassa. Vuonna 2022 yli 64-vuotiaiden osuus oli koko maassa noin 23,3 %, kun Kymenlaaksossa vastaava lukema oli 29,7 %. Vastaavasti alle 29-vuotiaita oli koko maassa noin 32,31 % ja Kymenlaaksossa 25,7 %.

Nettomuutto kääntyi vuonna 2013 negatiiviseksi ja erityisen jyrkkä lasku tapahtui vuonna 2017, jolloin sen määrä oli –1 011. Vuonna 2020 nettomuutto lähti jälleen nousuun koronapandemian johdosta. Trendi on jatkunut positiiviseen suuntaan myös vuonna 2021. Vuonna 2022 nettomuutto oli -300. Kuitenkin vuonna 2023 esimerkiksi Kotkan nettomuutto oli +400. Tämän taustalla on todennäköisesti ukrainalaisten kotikuntaoikeus. Heikentyvä työllisyystilanne uhkaa maakunnan muuttotappiota. Mikäli kehitystä ei saada käännettyä, on ennustettavissa työikäisen väestön määrän vähenevän n. – 22 000 vuoteen 2040 mennessä (Tilastokeskus). Viime vuonna työllisyysaste oli 68,5 % eli yli kolme prosenttiyksikköä edellisvuotta vähemmän. Erityisesti miesten työllisyysaste oli alhainen (66,4 %, naiset 70,8 %).

Kymenlaakson kuntien valtionosuudet romahtavat vuosien 2023–2024 aikana -93,7 %. Näin jyrkkä vos-osuuksien pieneneminen **poistaa mahdollisuuden alueen elinvoiman vahvistamiseen vuosiksi** (mm. infra, vetovoimakysymykset).

Valtionosuusjärjestelmä ruoskii Kymenlaaksoa

Nro	Maakunta / hva	Valtionosuuksien muutos yhteensä € 2023-24	Muutos yhteensä %	Muutos yhteensä €/as.
	YHTEENSÄ		-7,5 %	-51
1	Uusimaa	95 817 265	8,7 %	49
18	Kainuu	5 884 238	7,7 %	95
6	Pirkanmaa	-2 723 760	-1,1 %	-10
17	Pohjois-Pohjanmaa	-28 649 299	-7,0 %	-71
15	Pohjanmaa	-13 380 679	-7,8 %	-77
2	Varsinais-Suomi	-23 099 929	-7,9 %	-50
11	Pohjois-Savo	-15 433 196	-11,6 %	-61
19	Lappi	-14 286 817	-12,0 %	-79
16	Keski-Pohjanmaa	-7 294 454	-12,3 %	-106
14	Etelä-Pohjanmaa	-25 535 263	-15,2 %	-129
7	Päijät-Häme	-26 571 674	-16,7 %	-128
9	Etelä-Karjala	-11 482 064	-17,2 %	-88
5	Kanta-Häme	-17 180 724	-20,9 %	-99
12	Pohjois-Karjala	-38 104 816	-25,6 %	-230
13	Keski-Suomi	-51 094 015	-28,4 %	-187
4	Satakunta	-33 467 626	-34,9 %	-154
10	Etelä-Savo	-15 696 973	-36,1 %	-117
8	Kymenlaakso	-48 854 064	-93,7 %	-302

Sote-rahoituslaki ei ole kohdellut kaikkia kuntia ja alueita yhdenvertaisesti.

Valtionosuudet 2023-2024 Hamina, Kotka ja Kouvola

	Vos 2023	Vos 2024	Muutos 23-24	Muutos %
Hamina	2 513 806	-3 396 918	-5 910 724	-235,1 %
Kotka	22 730 404	4 696 061	-18 034 343	-79,3 %
Kouvola	16 889 677	-5 739 127	-22 628 804	-134,0 %

Lähde: Kuntaliitto 2.2.24 päivitys

2.4 Liikennemäärät, vienti sekä tuonti ovat romahtaneet

Kymenlaakso on kansainvälinen ja valtakunnallinen liikenteen ja logistiikan merkittävä solmukohta. Merkittävimmät liikennesolmut ja -yhteydet kuuluvat EU:n TEN-T-ydinverkkoon. Suomen suurin yleissatama HaminaKotkan satama on TEN-T-ydinverkon satama ja Kouvolan rautatie-maantieterminaali (RRT) Suomen ainoa TEN-T-ydinverkon terminaali. Valtatie 15 Kotka-Kouvola on nostettu uudessa TEN-T asetuksessa osaksi TEN-T kattavaa verkkoa. Näin HaminaKotka satama – valtatie 15 – RRT-terminaali muodostavat EU-tasolla merkittävän TEN-T verkollisen logistiikkakokonaisuuden. Vt 15 Kouvola-Kotka yhteys toimii kansainvälisenä ja kansallisena teollisuuden viennin ja tuonnin keskeisenä väylänä. Yhteys on alueellisesti merkittävä maakuntakeskusten välinen sairaankuljetusten sekä työ- ja asiointiliikenteen reitti. Yhteysväli on haastava vilkkaalle sairaankuljetusliikenteelle jonoutuvan liikenteen ja puutteellisten ohitusmahdollisuuksien vuoksi. Koettu turvallisuustaso on heikko.

Alentuneet vientinäköymät, kohonneet kustannukset ja pakotteiden aiheuttamat vienti- ja tuontirajoitukset ovat tuoneet haasteita vienti- ja tuontimääristä riippuvaiseen satamatoimintaan. Rajaliikenteen määrien romahtaminen on vaikuttanut dramaattisesti koko logistiikka-alaan. Geopoliittinen tilanne ja pakotteet ovat aiheuttaneet merkittävimmät muutokset logistiikassa, josta on seurannut mm. transitoliikenteen väheneminen ja puun tuonnin loppuminen. HaminaKotkan satama on Suomen suurin yleissatama, jonka kautta korvaavia kuljetusreittejä on luotu Itäiseen Suomeen (mm. raakapuu). Savonradan kuljetusmäärät ovat kasvaneet. Kouvolan RRT aluetta on hyödynnetty jatkuvan teollisuuden puunsaannin turvaamiseen. Loppuvuodesta suuri osa puusta on ajettu jo tehtaille. Joulukuun 2023 puolella ei ollut vielä yhtään vuokrasopimusta vuodelle 2024. Keskustelut metsäyhtiöiden kanssa ovat jatkuneet ja alueen strategiaa uudistetaan. Tilanne on juuri nyt vaikea mittavan investoinnin hyödyntämisen osalta.

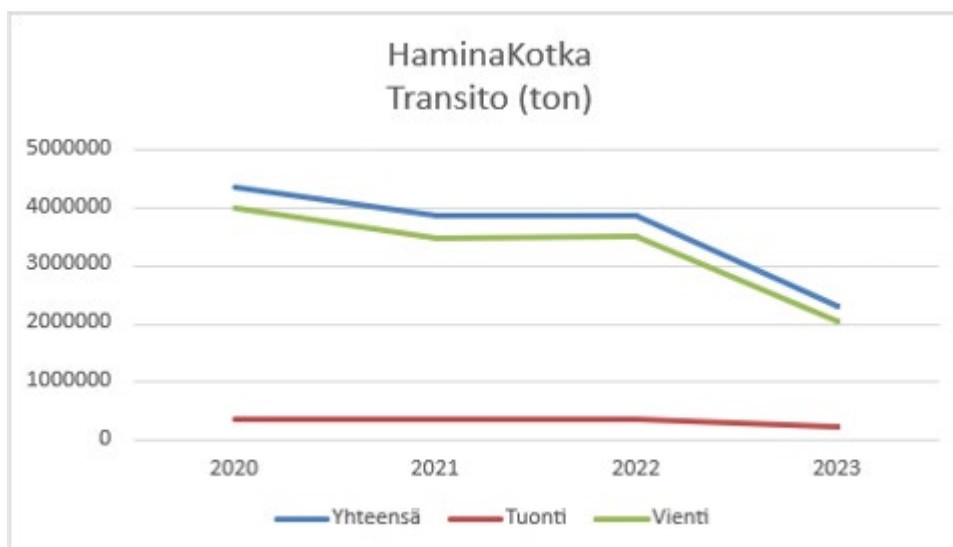
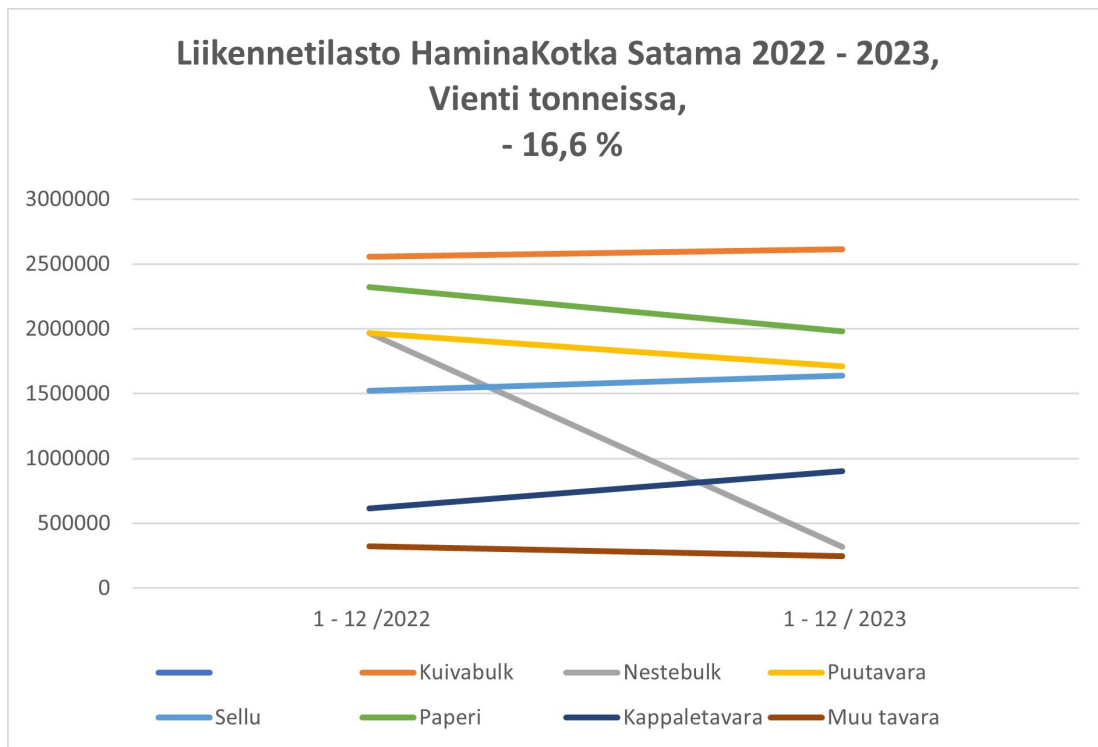
Satamaliikenteen osalta vuosi 2023 jää HaminaKotka -sataman historiaan suurten käännteiden vuotena. Vuonna 2023 satamassa käsiteltiin yhteensä 14 117 808 tonnia tavaraa. Vuosi alkoi ennätysvauhdissa. Viiden ensimmäisen kuukauden jälkeen volyymit olivat huipussaan huolimatta helmi-maaliskuun lakoista, jotka puolestaan yhteiskestoltaan kolmen viikon aikana vetivät liikennettä selvästi alaspäin. Touko-kesäkuun vaihteessa Suomen vienti alkoi voimakkaasti sakkaamaan. Samoin yleinen talous maassamme ja keskeisissä suurissa kauppakumppanimaissamme alkoi taantua. Tilannetta pahensivat sanktiot, jotka näkyivät vuoden 2023 osalta öljyliikenteen ja metanolin kauttakulkukuljetuksissa. HaminaKotka satamassa tämä vaikutti merkittävänä liikenteen vähenemisenä. Kesällä satamassa käsiteltiin tavaraa kuukausitasolla noin 40 % vähemmän kuin kevään parhaimpina kuukausina. Vuoden loppua kohden levottomuudet rajalla heikensivät toimintaympäristöä entisestään. Lopputuloksena **satamaliikenne jäi edellisvuodesta 13,2 %.**

Vuonna 2023 vienti väheni 16,6 %. Tuonti sataman kautta pieneni. Kauttakulkuliikenne väheni 19,0 %. Laivoja satamassa kävi 2265 kappaletta (-12,0 %).

Vaalimaa on ollut yksi Suomen ja Venäjän välisen rajan vilkkaimpia rajanylityspaikkoja. Venäjän hyökkäyssodan vaikutusten takia rajan liikenne- ja kuljetusmäärät ovat romahtaneet. **Vaalimaan**

rajanylityspaikalla kirjattiin vuonna 2023 rajanylityksiä 804 000, kun määrä ennen koronaa sekä sotaa v. 2019 oli 2 463 000 (-67 %). Kaakkois-Suomen rajanylityspaikat Vainikkalaa lukuun ottamatta suljettiin valtioneuvoston päätöksellä 18.11. alkaen, ja koko itäraja 30.11. alkaen. Vaalimaan rajanylityspaikka avattiin 14.12. mutta suljettiin uudelleen 15.12. valtioneuvoston päätöksellä. Päätöksen tavoitteena on pysäyttää välineellistetyin maahantulon ilmiö. Koko itäraja on suljettu 14. huhtikuuta 2024 saakka.

Kymenlaakson liikenteestä raskaan liikenteen ja yhdistelmäajoneuvojen osuus kokonaisliikennesuoritteista on ollut n. 18 % vuonna 2021. Raskaan liikenteen liikennesuoritteiden määrä on pudonnut vuosina 2019–2023 Kymenlaaksossa –21 %. Venäläisten ja valkovenäläisten maantiekuljetusyritysten maantiekuljetukset EU:ssa sekä Venäjän lipun alle rekisteröityjen alusten pääsy EU-satamiin kiellettiin huhtikuussa 2022 tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta.

2.5 Matkailu

Venäläisturismin loppumisella on dramaattiset vaikutukset Kymenlaakson aluetaloudelle.

Menetykset ovat vuosittain 180 milj. €. Venäläismatkailijat ovat olleet aiemmin tärkeässä asemassa Kymenlaakson taloudellisten mahdollisuuksien toteutumisessa. Venäläisturismin loppuminen on alueelle iso taloudellinen menetys. Se aiheuttaa Kymenlaaksolle noin puolen miljoonan euron päivittäisen menetyksen.

Huippuvuonna 2013 venäläisten tekemiä yöpymisiä oli 66 963 eli 19 % maakunnassa kaikista yöpymisistä. Krimin miehityksen jälkeen ja ennen koronaa vuonna 2019 venäläisiä yöpyi Kymenlaaksossa 18 481 eli 6,4 % kaikista yöpymisistä. Rajanylittäjien määrä ko. vuonna oli 1 424 829 hlöä.

Syyskuun 2022 lopussa voimaan astuneiden viisumirajoitteiden vuoksi venäläisten yöpymisiä oli enää 2 912 eli 1 % kaikista yöpymisistä. Vuonna 2023 venäläisten yöpymisiä oli enää 675 eli 0,2 % kaikista yöpymisistä. Vielä elokuussa Suomeen saapui 25 500 venäläistä Vaalimaan raja-aseman kautta. Vähennystä edellisvuoteen oli - 57,3 %. Vaalimaan rajanylityspaikka suljettiin kaikelta liikenteeltä 18.11.2023. Se avattiin 14.12, mutta suljettiin uudelleen jo 15.12 valtioneuvoston päätöksellä. Päätöksen tavoitteena on pysäyttää välineellistetyn maahantulon ilmiö. Koko itäraja on suljettu 14. huhtikuuta 2024 saakka.

Venäläisten ostosmatkailun menetykset näkyvät konkreettisimmin Vaalimaalla, mutta ostosmatkat ovat kohdistuneet koko Kymenlaakson alueelle. Venäläiset matkailijat käyttivät ostoksiin ennen pandemiaa Kymenlaaksossa n. 58 milj. €. vuosittain, josta Kotkan-Haminan seudulle kohdistui 80 % ja Kouvolan seudulle 20 %. Vaalimaan suurin kauppakeskus Zsar Outlet Village haettiin konkurssiin lokakuussa 2022 ja suorien työpaikkojen menetys oli noin 30, mutta jo ennen tätä oli menetetty ostosmatkailun vähenemisen vuoksi työpaikkoja 400 työpaikan maksimitarpeesta. Venäläisistä ostajista riippuvaisten itärajaseudun vähittäiskauppojen tilanne on erittäin haasteellinen.

3. Toimenpidesuunnitelma

Tavoitteena on pitää irtisanottavat työntekijät alueella tarjoamalla heille nopealla aikataululla matalan kynnyksen koulutusta ja mahdollisuuksia nopeaan uudelleentyöllistymiseen.

Perinteisten alojen tukemisen ja uudistamisen ohella kasvua haetaan myös uudemmilta toimialoilta. Erityisesti keskitytään akkuklusteriin, vetytalouteen, elintarvikesektoriin, älykkääseen logistiikkaan, ympäristö- ja energia-alaan, kiertotalouteen sekä datatalouteen, kyberturvallisuuteen ja pelillisyyteen.

Kansallisen ja EU-tason toimien lisääminen Kymenlaaksoon on ratkaisevan tärkeää alueen pitkän aikavälin kehityksen kannalta. Lisävaroja tarvitaan kipeästi toimiin, jotka edistävät työllisyyttä, yritystoimintaa, koulutusta, TKI-toimintaa ja kohdistuvat myös alueen liikenne-, energia- ja perusrakenteen infraan. Tämä lieventää äkillisen rakennemuutoksen taloudellisia seurauksia ja auttaa varmistamaan, että Kymenlaakso säilyttää houkuttelevuutensa liiketoiminnan sijoituspaikkana myös tulevaisuudessa.

Äkillisen rakennemuutoksen tilanteessa välittömiä toimenpiteitä ovat irtisanottavien uudelleentyöllistymisen tukeminen ja uuden työn löytäminen alihankkijaverkostoille. Maakunnassa on myös vahvistettava Invest in –toimintaa uusien yritysten ja työpaikkojen löytämiseksi.

Työpaikkojen sijoittuminen Kymenlaaksoon helpottuu, mikäli koko maakunta pääsee korotettujen yritystukien piiriin. Korotetuista yritystuista on kuitenkin vain vähän hyötyä yrityksille, jos yritystukiin ei saada tukiprosentin lisäksi myös lisää rahoitusta.

Metsäteollisuudesta poistuvien tai poistuneiden tehdasalueiden (Sunila, Voikkaa ja Myllykoski) jatkokäyttöä on selvitettävä. Sunilan osalta prosessi on jo käynnissä Stora Ensolla ja johtopäätöksiä odotetaan kevään 2024 aikana.

Kovahiilen tuotannon pilottilaitos jatkaa Sunilan tehtaalla. Päätös tuotantolaitoksen kotiuttamiseksi vaatii toimenpiteitä valtion taholta.

Uudistumisen potentiaalia on erityisesti puhtaan energian edistämisessä, akkuteollisuudessa, vetytaloudessa ml. geologinen vety sekä elintarvikesektorilla. Investoinnit puhtaaseen energiaan lisäävät Kymenlaakson elinvoimaa. Puhdas energia on myös keskeinen sijoittumiskriteeri uusissa teollisuuden investoinneissa. Tuulivoimarakentamisen ja aluevalvonnan yhteensovittamiseen tulisi löytää ratkaisut tuulivoimainvestointien toteutumiseksi. Aurinkovoimahankkeita edistämällä voidaan kasvattaa uusiutuvan energian määrää merkittävästi lyhyemmällä aikavälillä. Energian tuotannon ja siirtoyhteyksien varmistaminen on Kymenlaakson teollisuuden tulevaisuuden kilpailukyvyyn varmistamisen kannalta oleellista. Vetytalouden edistäminen on iso mahdollisuus maakunnassa, jossa on hyödynnettävissä runsaasti bioperäisiä hiilidioksidipäästöjä.

Etenkin akkuteollisuuden odotetaan tuovan ensivaiheessa yli 600 uutta, suoraa työpaikkaa, ja lähivuosina jopa 3600 uutta, suoraa työpaikkaa. Akkuklusterin luomisessa tärkeää on

toimenpiteiden nopea käynnistäminen ja erityisesti lupamenettelyiden sujuvoittaminen ja nopeuttaminen ja valitusten nopea käsittely. Uusien yritysten sijoittuminen vaatii osaavan työvoiman varmistamista ja työelämälähtöisen koulutuksen oikea-aikaista käynnistämistä. Investoinnit lisäävät työvoiman tarvetta myös esimerkiksi palvelu- ja teollisuusaloilla.

Yritysten liiketoimintamahdollisuuksien tukemiseksi tarvetta on innovaatioekosysteemin vahvistamiseen ja soveltavan osaamisen toimenpiteille.

Liikenneyhteyksien parantaminen tukee sekä maakunnan kärkitoimialoja kuten metsäteollisuutta ja logistiikkaa että uusia investointeja. Suomen suurimman yleissataman HaminaKotkan sataman ja Kouvolan kuivasataman (RRT) yhteysvälin kehittäminen sekä Helsinki East Aerodromen toimintaedellytyksien parantaminen tukevat uusien työpaikkojen luomista ja yritysten liiketoimintamahdollisuuksien kasvua.

Nato-jäsenyys tuo turvallisuutta ja mahdollisuuksia muuttamalla Kymenlaakson geopoliittista asemaa sekä lisäämällä paineita turvata elinvoimaista ja taloudellisesti vahvaa rajaseutua. Kansallisen huoltovarmuuden näkökulmasta Kymenlaakson elinvoimaisuudella on yhä merkittävämpi rooli. Liiketoimintamahdollisuuksia toisi esimerkiksi huoltovarmuuteen ja turvallisuuteen kytkeytyvän monialaisen logistiikkaosaamiskeskuksen perustaminen. Keskuksessa voitaisiin tutkia ja testata teknologisia haasteita ja ratkaisuja logistiikalle ja tilaus-toimitusketjulle ja näiden kyberturvallisuudelle sekä tutkia ja kehittää viranomaisten keskinäisiä ja yhteiskunnassa olevia logistisia rajapintoja. Maakunnassa valmistellaan European Logistic Instituten ELI:n perustamista.

Yrittäjyyden ja yritysten toimintaedellytysten vahvistaminen

Teollisuuden rakennemuutos vaikuttaa teollisuuden alihankintayritysten lisäksi myös palvelualojen yritysten liiketoimintaan. Rakennemuutostilanteessa onkin vahvistettava yritysten toimintaedellytyksiä myös palvelualalla.

Matkailu- ja palvelualoille etsitään kehittämishankkeiden tuella uusia kansainvälisiä kohdemarkkinoita, vahvistetaan alueellista yhteistyötä Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson välillä matkailupalvelujen tuotteistuksessa, myynnissä ja markkinoinnissa. Lisäksi kehitetään alueen matkailu- ja palveluyritysten sekä tapahtumien liiketoimintaosaamista aluetalousvaikutusten maksimoimiseksi, mm. digitalisaatio-osaamista vahvistamalla. Saaristo- ja luontomatkailussa on alueella suuria mahdollisuuksia, ja saariston palveluja sekä saavutettavuutta kehitetään pitkäjänteisesti. Virolahden kunnan alueelle kehitetään uutta liiketoimintaa sekä tki-toimintaa luontomatkailun ympärille yhteistyössä Metsähallituksen ja tki-toimijoiden kanssa. Salpalinjan palveluja ja infrastruktuuria sekä saavutettavuutta kehitetään yhdessä alueen kuntien kanssa. Myös Kaakon elokuvakomissiotyö tukee palvelualojen liiketoiminnan vahvistamista alueelle sijoittuvien tuotantojen myötä.

Yrittäjien ikääntyminen näkyy omistajanvaihdostilanteiden kasvuna. Cursor Oy:n yritysneuvojat ja hanketoimijat ovat ideoineet uutta mallia omistajanvaihdoksiin osana 31.12.2023 päättynyttä ”Uusia polkuja omistajanvaihdoksiin” -hanketta. Uudessa toimintamallissa elinkeinoyhtiöt etsivät

useampia maakunnallisesti tai valtakunnallisesti myyntiin tulevia saman toimialan mikroyrityksiä ja pyrkivät muodostamaan niistä suurempia ja houkuttelevampia kokonaisuuksia. Valtakunnalliselle omistajanvaihdosfoorumille esiteltyä mallia testataan ja kehitetään edelleen.

Rakennemuutosalojen tulevaisuusnäkymistä tehdään kartoitus keväällä 2024 viidelle keskeiselle rakennemuutoksesta kärsivälle toimialalle. Tavoitteena on saada päivitettyä tietoa osaamis- ja kehittämistarpeista. Selvitysten perusteella kehitetään kohdennettuja palveluja yrityksille. Cursor Oy tekee yhteistyötä oppilaitosten ja Kouvola Innovation Oy:n kanssa vahvistamalla teknologiayritysten vihreän siirtymän mukaista osaamista, ja selvittämällä mm. Ukrainan jälleenrakennuksen mahdollisuuksia alueen yrityksille, erityisesti rakennusalalla. Lisäksi vahvistetaan yritys- ja osaamiskosysteemejä mm. Pyhtäällä Helsinki East Aerodromella, Kotkassa (yrityskeskus), jatketaan satamasidonnaisen liiketoiminnan kehittämistä HaminaKotkan satamassa (Business Mooring). Kehitetään teollisuuspuistokonseptia mm. osana Sunilan rakennemuutostoimenpiteitä. Maakunnan tulee myös vahvistaa edunvalvontatyötä yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi.

3.1 TEM:n toimet rakennemuutostilanteen hoitoon

Toimenpiteet äkillisestä rakennemuutoksesta selviämiseksi TEM	Tilanne 2/2024
Työ- ja elinkeinoministeriö on osoittanut joulukuussa 2023 Kymenlaakson liiton käyttöön kansallisen alueen kestävä kasvun ja elinvoiman tukeminen (AKKE) määrärahasta Kymenlaakson äkillisen rakennemuutostilanteen hoitoon 6 000 000 euroa. Määrärahasta 3 800 000 euroa kohdennetaan akkuteollisuuden kehittämiseen Kotkan-Haminan seudulla ja 2 200 000 euroa elintarvikesektorin kehittämiseen Kouvolassa.	Kymenlaakson liiton AKKE-rahoitushaku Kymenlaakson äkillisen rakennemuutostilanteen hoitoon 22.1. - 16.2.2024, myöntövaltuus 6 000 000 €. Määrärahasta 3,8 miljoonaa euroa kohdennetaan akkuteollisuuden kehittämiseen Kotkan-Haminan seudulla ja 2,2 miljoonaa euroa elintarvike-sektorin kehittämiseen Kouvolassa. Rahoitettavat hankkeet toteuttavat Kymenlaakson äkillisen rakennemuutoksen suunnitelmaa. Rahoitushaku on päättynyt 16.2.2024, ja hankkeet ovat arvioitavana. Tukea haettiin kahdeksalle hankkeelle yht. 8,9 M€. Maakuntahallitus tekee hankkeista päätöksiä kokouksessaan 22.4.2024.
Kotka-Haminan seudun siirto korkeamman tuen I-tukialueeksi aluetukikartan väliarvioinnissa.	TEM pyytää lausuntoja 8.3.2024 mennessä valtioneuvoston asetuksesta alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan toimeenpanosta annetussa laissa tarkoitetuista tukialueista vuosina 2022-2027 annetun valtioneuvoston asetuksen 1 ja 2 §:n muuttamisesta. TEM:ssä on valmisteltu komission tiedonannon mahdollistama Etelä- ja Länsi-Suomen alueita koskeva väliarviointi. Esityksessä on määritelty ne kunnat, jotka esitetään sisällytettäväksi I ja II -tukialueeseen. Tukialueeseen I esitetään lisättäväksi Kotkan, Haminan ja Pyhtään kunnat. Lausuntokierroksen jälkeen asia etenee Komission vahvistettavaksi. Maakunnan näkökulmasta työtä koko Kymenlaakson saamiseksi korkeamman tukialueen piiriin tulee jatkaa, jotta yritysten mahdollisuudet hakea tukea investointeihinsa paranevat koko äkillisen rakennemuutoksen vaikutusalueella.
EU:n alue- ja rakennepoliittisen ohjelman kansallisen rahoitusjakauman tarkistaminen siten, että Kymenlaakson EAKR-rahoitus kasvaa 20 % vuosina 2024-2027. Muutos tarkoittaa yhteensä 2,2 miljoonan euron lisäystä.	Asia ei edennyt muiden maakuntien ja kuntien vastustuksen vuoksi. Rahoituksen järjestäminen on tärkeää, jotta I-tukialueen nousevia tuki-intensiteettejä voidaan käytännössä soveltaa.
Työ- ja elinkeinoministeriö myönsi lisämäärärahaa julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin 1 miljoonaa	Miljoonan euron lisärahoitus on saatu ELY-keskuksen käyttöön ja toimenpiteet ovat käynnissä.

euroa muun muassa työpaikkansa menettäneiden uudelleentyöllistymisen nopeuttamiseksi.

3.2 Välittömät toimenpiteet

Välitön toimenpide	Tilanne 2/2024
Työllisyys- ja koulutuspalvelut uudelleentyöllistymisen tukemiseksi Osaamistarpeiden kartoitus ja osaamisen täydentäminen sekä räätälöidyt koulutuspalvelut ml. muutuskoulutus. Yhteistyö TE-palvelujen ja oppilaitosten kanssa. Yhteistyö TE24-työelämäpalvelujen uudistamisen tukemiseksi. Tukipaketit irtisanotuille yrittäjäksi ryhtymiseen (valmennus, starttiraha).	TE-toimiston muutosturva-asiantuntijat kartoittavat jatkuvasti asiakkaiden koulutustarpeita. Ammatillisen työvoimakoulutuksen sopimukset on kartoitettu. Rakennusalan osaamistarvekartoitukset (Kouvola 3, Kotka 2) ovat haussa. Syksyllä suunnitellaan mm. sähkö- ja varastoalan koulutuksia ÄRM-rahoituksella. TE-toimiston muutosturvainfot pidetään muutosprosessissa olevissa yrityksissä. TE-toimintojen siirtymistä kunnille v. 2025 lähtien valmistellaan parhaillaan. Rakennusalan osaamistarvekartoitukset (Kouvola 3, Kotka 2) ovat haussa. Syksyllä suunnitellaan mm. sähkö- ja varastoalan koulutuksia ÄRM-rahoituksella. Piilotyöpaikat ja kohtaanto-ongelma -teemainen ESR+-hankesuunnitelma (Ekami, Kotkan kaupunki Cursor Oy:n tukemana) osana TE-palvelu-uudistuksen palvelujen kehittämistä, joustavien koulutus- ja työllistymispolkujen aikaan saamiseksi. 22.11.2023 TEM julkaisi uutisen selvistä työllisyysalueista. Kouvola täytti osaltaan vaaditut edellytykset ja valmistelu jatkuu suunnitelmien mukaan. Kouvola valmistautuu muutokseen Vaikuttavat työllisyyspolut -hankkeella. Tavoitteena ovat joustavat palvelut: työllistymisen ja toisaalta työntekijöiden löytymisen tulee olla nopeaa ja helppoa. Hanke on Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+) osarahoittama. Hankkeen tavoitteena on rakentaa työllisyyden edistämistä tukeva ekosysteemi osana TE2024-uudistusta Kouvolassa. Kinno tarjoaa alkaville yrittäjille perusneuvontaa, joka tukee starttirahan hakemista ja yrittäjäksi ryhtymistä. XAMKilla on käynnissä useita ESR+ ja JTF-hankkeita, joissa mm. luodaan jatkuva oppimisen työelämälähtöinen koulutusmalli tekniikan aloille, malli toteutetaan ja testataan uudenlaista tapaa tuoda yhteen pk-yrityksiä, työtä vailla olevia, vaikeasti

työllistyviä ja oppilaitoksista valmistuvia, erityisesti myös alueella opiskelevia kansainvälisiä opiskelijoita/osaajia. Hankkeiden aiheita ovat myös mm. koulutuskokonaisuudet akkuklusterin tarpeisiin, korkeakoulujen, yritysten ja 3.sektorin välisen yhteistyön tiivistyminen ja palveluohjauksen ja palvelupolkujen kohti koulutusta ja työelämää kehittyminen.

Alihankintayrityksille suunnatut palvelut liiketoiminnan tukemiseksi

Liiketoiminnan muutostarpeiden kartoitus ja kehittämissuunnitelmien laatiminen. Uusien liiketoimintaideoiden arviointi ja kehittämisen tuki, ml. kehittämisrahoituksen hakemisen tuki. Työvoima- ja osaamistarpeiden kartoitus ja suunnitelmat. Omistajavaihdosten tukeminen.

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen koordinoiman alueellisen Team Finland toiminnan kautta on saatu aktivoitua PK-yrityksiä hakemaan aiempaa enemmän avustuksia toimintansa kehittämiseen. Yhteistyö PK-yritysten aktivoinnissa ja sparraamisessa on elinkeinoyhtiöiden kanssa tältä osin entisestään parantunut ja tehostunut. Myöntövaltuudet ovat kuitenkin kasvaneen kysynnän vuoksi mahdollisesti piankin käymässä vähiin.

Yritysten kasvun ja investointien kannalta suuria odotuksia asetetaan sille, että maakunta pääsee korotettujen yritystukien piiriin, minkä vaikutus kuitenkin häviää, jos rahoitusta ei myöntövaltuuksien puitteissa ole käytettävissä

Cursorin Rakennemuutosalojen tulevaisuusnäkymät ja Muuttajat -AKKE-hankkeet tuovat lisää taustatietoa rakennemuutostilanteessa olevista yrityksistä. Koottua tietoa käytetään uusien työllisyys- ja koulutuspalvelujen kehittämisessä.

Omistajanvaihdospalveluja kehitetään ESR+-hankkeella (Varustamo) kehittämisyritysten ja oppilaitosten yhteistyönä. Tavoitteena saada opiskelijoista jatkajia yrityksiin omistajanvaihdostilanteessa. Uusi toimintamalli omistajanvaihdostilanteisiin. Mallin testaus ja edelleen kehittäminen.

Yritysten kehittämisavustukset: elinkeinoyhtiöiden apu yrittäjille hakemusten laadinnassa.

Kinnon toimivien yritysten palvelussa yritys voi laatia itselleen osaamistasekartoituksen, jonka avulla sille on helpompi tarjota sekä kehittämisneuvontaa että koulutuspanoksia. Tämän johdosta yrityksillä on mahdollisuus tunnistaa toimintaympäristössä olevia liiketoimintamahdollisuuksia ja laajentaa toimintaansa. Kinno tarjoaa konkreettista apua yrityksen

kehittämisrahoituksen hakemiseen sekä tukea julkisten hankintojen kilpailutuksiin osallistumiseen.

Kinnon osahanke Varustamo - yrityksen omistajanvaihdoksen tukena -hanke auttaa sekä luopujayrityksiä että niiden jatkajia valmentamalla ja tarjoamalla asiantuntija-apua.

Kinnon sijoittumismarkkinoinnin yksi keskeinen tehtävä on rakentaa kumppanuuksia ja tuoda näkyväksi alueen yrityksiä ja tarjota alihankintaverkostoa isommille.

Työvoimakoulutuksina TE-keskus on julkaissut hakuun kaksi koulutusta rakennusalan työnhakijoille:

Osaamisen päivitystä rakennusalalle (Eduko Oy, Kouvola)

Osaamisen varmistaminen rakennusalalle (Ekami, Etelä-Kymenlaakso)

Koulutuksissa kartoitetaan henkilöiden tämän hetken osaamista ja koulutustaustaa sekä edellytyksiä toimia rakennusalalla tulevaisuudessa sekä muita mahdollisia uravaihtoehtoja henkilön kiinnostuksen mukaan.

Koulutuksen aikana on mahdollista päivittää osaamistaan mm. käymällä korttikoulutuksia (esim. työturvallisuus, tulityökortti). Koulutukset räätälöidään henkilökohtaisesti ja jokaisen opiskelijan kanssa suunnitellaan sopiva jatkopolku. Kartoituksen jälkeen on mahdollista jatkaa myöhemmin täydentävän osaamisen koulutukseen tai tutkintoon/tutkinnon osaan johtavaan koulutukseen.

Koulutuksiin on ohjattu reilusti asiakkaita ja hakijoitakin on molempiin koulutuksiin jo kymmenittäin. Opiskelupaikkoja näissä huhtikuussa alkavissa ryhmissä on yhteensä 29. Koulutuksiin varattu rahoitus kattaa viiden ryhmän järjestämisen tämän vuoden aikana.

Invest in –toiminnan vahvistaminen

Sijoittumismarkkinointi, aktiivinen myyntityö, pääomasijoittajien etsiminen, sijoittumispalvelut sekä kuntien yritystonttien valmiusasteen nostaminen.

Cursor on vahvistanut seudun invest in -tiimiä rekrytoimalla uusia asiantuntijoita. Kotkan kaupungin kanssa on nostettu yritystonttien valmiusastetta Keltakallion alueella. Haminassa on sataman alueella käynnissä tonttien rakennustyö. Lisäksi on käynnistetty kokonaan uusien alueiden kaavoittamistyö (Rantahaka). Painopisteenä ovat vihreän siirtymän investoinnit: biotuotteet, vety, akkutoimiala. Osana invest in -toimintaa kehitetään Teollisuuspuistokonseptia.

Kouvolan kaupunki on käynnistänyt Yritystontit-kärkihankkeen 2023, jonka tavoitteena on lisätä tonttitarjontaa erityisesti uusien yritysten tarpeisiin. Hankkeeseen kuuluvat Teholan, Liisakarhunmäen Tervaskankaan ja Korjalan yritysalueet, asemanseutu ja Hiivurin alue. Tarkoituksena on nostaa yritystonttien valmiutta. Kaupunki ostaa maa-alueita ja asemakaavoittaa ne valmiiksi, mikä auttaa houkuttelemaan uusia yrityksiä alueelle.

Elintarvikealan sijoittajia on Suomessa vähän, ja rahaa investointeihin on haasteellista löytää. Lisäksi alan vakuusjärjestelyitä tulee parantaa. Tärkeää olisi löytää eurooppalaisia sijoittajia sekä saada aikaan elintarvikesektorin investointeihin soveltuva investointien takausmekanismi.

Parhaillaan on suunnitteilla AKKE-hanke, jossa on tarkoitus vahvistaa invest in -toimintaa Kouvolan alueella. Ensisijaisesti on tarkoitus panostaa elintarvikesektoriin, mutta samalla ottaa selvää myös muista potentiaalisista alueista/toimialoista

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen koordinoiman alueellisen Team Finland toiminnan kautta tuetaan alueelle tulevia mahdollisia investointeja.

Selvitysmiestyöryhmän asettaminen

Selvitys Sunilan tehtaan sellutuotannon jatkajasta tai muusta teollisesta toiminnasta. Selvitys myös Voikkaan ja Myllykosken tehdasalueiden osalta. Toimenpide-esitykset Kaakkois-Suomen metsäteollisuuden kilpailukyyn vahvistamiseksi sekä Kymenlaakson investointiympäristön vahvistamiseksi ja vireillä olevien isojen investointien kotiuttamiseksi alueelle.

-

Kaupallisen mittakaavan kovahiilen tuotantolaitos Sunilan tehdasalueelle.

Kokonaispaketin valmistelu kovahiilen tuotantolaitoksen investoinnin kotiuttamiseksi. Kovahiilipohjaisen akkumateriaalin pilottilaitos jatkaa toimintaansa Sunilassa. Hallituksen perustama ”investointinyrkki”.

Kovahiilipohjaisen akkumateriaalin pilottilaitoksen toiminnan kehitystyö jatkuu.

Sunilan osalta prosessi on jo käynnissä Stora Ensolla ja johtopäätöksiä odotetaan kevään 2024 aikana.

E18 Keltakallion ja Hurukselantien liittymien suunnitelman laatiminen, Keltakalliontien jatke, Liittymä mahdollistaa akkutoimialan teollisen keskittymän (teollisuuspuiston) liikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden.

E18 liittymien parantamiseen liittyen on tilattu Rambollilta tilavaraussuunnittelu, jossa varmistetaan E18 eritasoliittymien 77, 78 ja 79 toimivuus ja turvallisuus, kun niitä käyttävän liikenteen määrä ja suuntautuminen muuttuu. Suurimmat haasteet ovat nähtävissä eritasoliittymän 79 (Keltakallio) ympäristössä, jossa maantie- ja katuliittymät muodostavat yhdessä tarkasteltavan kokonaisuuden. Työ valmistuu huhtikuun 2024 loppuun mennessä ja

sitä tehdään yhteistyössä Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen kanssa.

Työssä on käynnissä seuraavat toimenpiteet:

- liikennemallin tarkastelu Etelä-Kymenlaakson liikennemallin pohjalta
- liikennelaskennat kriittisissä paikoissa
- Keltakallion tien, MT170 ja Otsolantien yhtymäkohdan risteysjärjestelyjen vaihtoehtotarkastelut ja tässä vaiheessa kiertoliittymä todennäköisen vaihtoehto

ELY-keskuksen kanssa on keskusteltu Hurukselantien parantamistoimenpiteistä mahdolliselle Keltakallio III kaava-alueelle. Edellyttää kevyenliikenteenväylän jatkamista ja ratasillan uusimista.

Keltakallion tie kokonaisuudessaan on suunniteltu, lähdössä kilpailutukseen ja urakka toteutuu vuonna 2024-2025. Keltakallion tielle on haettu väliaikainen liittymälupa Hurukselantielle ja ELY on aloittanut tiesuunnitelman laatimisen liittymäalueelle. Santavekselintiestä on alustavia suunnitelmia, mutta sen suunnittelua jatketaan vasta loppuvuodesta 2024 kun tarpeet mm. liittymäratkaisujen osalta selviävät.

3.3 Lyhyen aikavälin toimenpiteet

Toimenpide	Tilanne 2/2024
Akkuteollisuuden kehittäminen Kymenlaaksoon rakennetaan kansainvälisen akkutoimialan teollinen keskittymä. Akkuklusterin ympärille rakentuu ammattimaisesti toimiva teollisuuspuistoympäristö, joka selkeyttää ja tehostaa akkuklusterin eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja alihankintaa. Akkuarvoketjun tueksi rakentuu tutkimus-, kehittämis- ja innovaatioverkosto yhteistyössä alueen oppilaitosten ja kansallisten sekä kansainvälisten akkualan yritysten kanssa	Haminaan on valmisteilla CNGR Finland Oy akkumateriaalitehdas. CNGR Finland Oy on Suomen Malminjalostus Oy:n ja CNGR Advanced Materialin omistama yhteisyritys Tehtaalla tullaan valmistamaan prekursorimateriaalia (pCAM), joka on akkujen keskeinen rakennusaine. Aluehallintovirasto (AVI) on myöntänyt helmikuussa 2024 ympäristöluvan ja toiminnan aloittamisluvan CNGR Finlandin akkumateriaalitehtaalle Haminaan. Lupa koskee noin 60 000 tonnin akkukemikaalituotantoa vuodessa ja energiantuotantoa tuotannon tarpeisiin. Tontin yhteyteen on suunnitteilla merkittävä akkumetallien esikäsittely- ja kierrätyslaitos. Yhdessä pCAM laitoksen kanssa hankkeiden työllisyysvaikutus on useita satoja uusia suoria työpaikkoja. Akkuteollisuudelle varatut alueet koostuvat kahdesta Haminan kaupungin omistamasta asemakaavan mukaisesta T/kem alueesta, joiden yhteispinta-ala on noin 45 ha. Haminan kaupunki on esivalmistellut toista tonttia ja valmistelee toisen tontin tasaamista. Lisäksi kaupunki valmistelee alueelle johtavan uuden kadun ja muun infran rakentamista. Näin Haminan kaupunki mahdollistaa akkuteollisuuden yritysten toteutumisen alueelle yritysten tarvitsemassa aikataulussa. Kotkaan on suunnitteilla katodiaktiivimateriaalia tuottava CAM-tehdas. Yhteisyrityksen valmistelut ovat pitkällä. Yhteisyritys ja Suomen malmijalostus toisena omistajana. Ympäristövaikutusten arviointi on valmis. Suomen Malmijalostus on allekirjoittanut aiesopimuksen potentiaalisen kumppanin kanssa kennotehtaan perustamisesta Kotkaan. YVA-menettely on käynnissä, ja päättynee kesällä 2024. Kotkaan ja Haminaan suunnitellut akkumateriaalitehtaat työllistäisivät satoja henkilöitä. Investoinnit lisääisivät työvoiman tarvetta myös esimerkiksi palvelu- ja teollisuusaloilla

Kotkan kaupunki on päättänyt käynnistää Kotkan Keltakallion teollisuusalueelle kaavaillun akkukennotehtaan ensimmäisen alueen valmistelut. Työn alle tuleva tontti kuuluu vuonna 2021 hyväksytyyn Keltakallio 1 -asemakaavaan, ja sen laajuus on noin 50 hehtaaria.

Tontin valmistelutoimenpiteiden käynnistämällä Kotkan kaupunki mahdollistaa akkukennotehtaan ensimmäisen vaiheen sijoittumisen ja toteuttamisen yritysten tarvitsemassa aikataulussa sekä parantaa merkittävästi mahdollisuuksia akkukennotehtaan investoinnin ja sen tuomien työpaikkojen toteutumiselle Kotkassa.

Kennotehdashanke on suurin yksittäinen Kotkan-Haminan seudulle suunnitteilla oleva akkuteollisuuden hanke. Suorien uusien työllisyysvaikutusten on arvioitu olevan ensimmäisessä vaiheessa 2 500 htv.

Keltakallio II – asemakaavaehdotus, Kotka, edennyt kaupunginhallitukselta valtuuston hyväksyttäväksi 3/2024. Kaava-alueen pinta-ala on noin 135 ha. Asemakaava mahdollistaa teollisuusalueen rakentamisen alueelle maa-kuntakaavan, Kotka-Hamina seudun strategisen yleiskaavan ja Kotkan yleiskaavan mukaisesti. Alueelle on osoitettu teollisuus- ja varastorakennusten korttelialueita (T/kem), joille saa sijoittaa merkittäviä, vaarallisia kemikaaleja valmistavia ja varastoivia laitoksia. Asemakaava mahdollistaa akkukennotehtaiden jatkovaiheet.

Energiayhtiö suunnittelee Keltakallion alueelle sähkönsyöttökapasiteetin nostoa Finngridin muuntajalta. Vesi-yhtiö suunnittelee vesipumppaamoja suuremmille vesimäärille hankkeiden tarpeisiin. Myös muun infran valmistelu hanketta varten on käynnissä.

Käynnissä on useita akkuklusterin kehittämiseen liittyviä EAKR-, AKKE- ja JTF-hankkeita

Cursor Oy: Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen myös kv. osaajien rekrytoinnin ja joustavien koulutuspolkujen rakentamisella (EKAMI).

Kaakkois-Suomen akkualan koulutusklusteri - hankkeessa 2023 – 2024 selvitetään eri koulutusasteiden akkualan koulutustarpeet ja luodaan työelämälähtöinen koulutusmalli vastuullisen akkutuotannon ja kestäväen sähköistymisen tueksi. Hanketta hallinnoi Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, ja osatoteuttajina ovat LUT ja Ekami. Päärahoittaja on Hämeen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus Euroopan sosiaalirahastosta. Tavoitteena on mm. akkuteknologiateollisuuden koulutuspolkujen luominen yhdessä Ekamin ja LUT:in kanssa, mikä tarkoittaa ammatillista peruskoulutusta Ekamissa, insinöörin tutkintoon johtavaa koulutusta Xamkissa ja edelleen mahdollisuutta jatkaa LUT-yliopiston maisteriopintoihin.

Xamkin **energiatekniikan insinöörin** tutkintoon johtavan koulutuksen sisältöjä on jo ennakoiden kehitetty vastaamaan alueen kehittyvän akkuklusterin tarpeisiin. Insinöörin opinnoissa perehdytään energiantuotantoon, - siirtoon ja - käyttöön. Insinöörin tulee osata käyttää energiatuotantolaitoksen prosessi- ja tietojärjestelmiä optimoidakseen tuotannon energiakäyttöä ja -tehokkuutta. Opinnoissa perehdytään arvioimaan eri vaihtoehtojen teknistä ja taloudellista hyödyntämistä sekä hallitsemaan kestäväen energiatuotannon periaatteet. Opintoihin sisältyy mm. akkujen ja energiavarastoinnin, kemian, fysiikan, sähkötekniikan, prosessiautomaation, prosessinohjauksen, tehdassuunnittelun sekä puhtaan teknologian opintoja.

Syksyllä 2024 käynnistyy Xamkin avoimessa AMK:ssa kaikille alasta kiinnostuneille 30 opintopisteen laajuinen **Akkuteknologian osaaja - koulutus**, mikä vastaa noin 800 tuntia opiskelijan työtä ja 100 opiskelupäivää. Osaajakoulutukset ovat ammattikorkeakoulututkinnon erityisosaamisen kokonaisuuksia, joiden tuottama osaaminen vastaa työelämän osaamistarvetta tai - vajetta.

Käytöstä poistuneiden/poistuvien tehdasalueiden saattaminen nykyaikaisen teollisuuden tarpeisiin Sunilan, Voikkaan ja Myllykosken konseptointi olemassa olevan infran ja tulevaisuuden mahdollisuuksien perusteella.

Islantilainen suurteholaskentaa ja tekoälypalveluita tuottava Atnorth yhtiö rakentaa Kouvolan Myllykosken entisen tehdasalueen lähelle valtavan datakeskuksen. Datakeskuksen 2025 loppupuoella valmistuva ensimmäinen vaihe on kapasiteetiltaan 60 megawattia ja sen tuottaman hukkalämmön hyödyntämistä

suunnitellaan. Kun FIN04 on täysin valmis, sen kapasiteetti voi laajentua useisiin satoihin megawatteihin. Investoinnin kokoluokka on arvioitu 1–2 miljardiin euroon. (7.12.2023).

Kouvolassa suunnitellaan laajempaa selvitystä datakeskusklusterista/-ekosysteemin rakentamisesta mm. atNorthin ympärille.

Voikaan ja Myllykosken alueiden soveltuvuutta tarkastellaan myös vetytalouden näkökulmasta.

Sunilan osalta prosessi on jo käynnissä Stora Ensolla ja johtopäätöksiä odotetaan kevään 2024 aikana.

Teollisuuspuistokonseptin kehittäminen

Kansallisille ja kansainvälisille toimijoille kehitetään tuotantolaitoksen käynnistämistä ja operointia varten tarvittava yhden luukun periaatteella toimiva palvelu.

Valmistellaan teollisuuspuistokonseptia palvelemaan alueelle sijoittumista suunnittelevia merkittäviä teollisuusinvestointeja. Cursor on rekrytoinut asiantuntijan teollisuuskonseptityöhön ja teollisuuspuistopalvelujen kehittämiseen.

Koko Kymenlaakson saaminen korkeamman tukialueen piiriin

Korkeamman investointitukialueen laajentaminen koskemaan koko Kymenlaaksoa (Miehikkälä ja Virolahti kuuluvat jo korkeamman tukialueen piiriin).

TEM pyytää lausuntoja 8.3.2024 mennessä valtioneuvoston asetuksesta alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetussa laissa tarkoitetuista tukialueista vuosina 2022–2027 annetun valtioneuvoston asetuksen 1 ja 2 §:n muuttamisesta. TEM:ssä on valmisteltu komission tiedonannon mahdollistama Etelä- ja Länsi-Suomen alueita koskeva väliarviointi. Esityksessä on määritelty ne kunnat, jotka esitetään sisällytettäväksi I ja II -tukialueeseen. Tukialueeseen I esitetään lisättäväksi Kotkan, Haminan ja Pyhtään kunnat.

Maakunnan näkökulmasta työtä koko Kymenlaakson saamiseksi korkeamman tukialueen piiriin tulee jatkaa, jotta yritysten mahdollisuudet hakea tukea investointeihinsa paranevat koko äkillisen rakennemuutoksen vaikutusalueella.

Puhtaan siirtymän tukeminen ja kansainvälisesti kilpailukykyisen toimintaympäristön luominen

Luodaan hyvät toimintaedellytykset kestäville investoinneille uusiutuvaan ja fossiilittomaan energian tuotantoon, energian varastointiin ja uusiin energiaratkaisuihin, jotta saadaan maakuntaan energaintensiivistä teollisuutta.

Vetytalouden edistäminen. Puhdas energia on keskeinen sijoittumiskriteeri uusissa teollisissa investoinneissa. Vedyn valmistuksessa on

Kansallisen teollisuuspoliittisen strategian valmistelu on käynnissä TEM:n johdolla. Itäisen Suomen ohjelmatyö jatkuu. Valmisteilla on talousarvio ja elinkeinopoliittinen varaus mittaviin hankkeisiin. Elinkeinoelämän keskusliitto EK on käynnistänyt hankkeen, jonka tavoitteena on vahvistaa yritysten toimintaedellytyksiä itäisessä Suomessa. Kymenlaakso on mukana sekä TEM:n että EK:n itäisen Suomen ohjelmatyössä. Vetytalouden edistämisen osalta on valmistunut Kymenlaakson aurinko- ja vetytalouden selvitys.

hyödynnettävissä teollisuuden bioperäisiä hiilidioksidipäästöjä, joita Kymenlaaksossa on runsaasti.

Puhtaan energian saatavuus on turvattava

- Tuulivoiman ja aurinkovoiman rakentaminen
- Biokaasun tuotanto
- Sähkönsiirtoverkon toimivuuden ja riittävyyden varmistaminen
- Vetyverkon rakentaminen

Lisäksi käynnissä on vetytaloutta edistäviä AKKE- ja EAKR-hankkeita. Myös vetylaitosinvestointeja on suunnitteilla Kymenlaaksoon. Esimerkiksi Nordic Ren-Gas Oy suunnittelee Power-to-Gas -tuotantolaitosta Kotkaan. Hankkeen tavoitteena on rakentaa tuotantolaitos, joka tuottaa uusiutuvaa synteettistä metaania, vetyä ja hukkalämmöstä tuotettua kaukolämpöä. Kymenlaakson toimijoita on aktiivisesti mukana Suomen Vetylaakso ry:n toiminnassa.

Maakunnassa on lisäksi vireillä useita teollisen mittakaavan aurinkovoimalaitoksia.

Kouvolaan sijoittuvien ja Kymenlaaksossa sijaitsevien datakeskusten sekä muiden tuotantolaitosten hukkalämpöä suunnitellaan hyödynnettäväksi kaukolämpönä.

Kouvolassa vetyperoksidia valmistava Solvay Chemicals Finland Oy suunnittelee vihreän vedyn investointia, joka korvaisi fossiilisen maakaasun käytön raaka-aineena ja toteuttaisi kemianteollisuuden vihreää siirtymää. Vetyperoksidin suurin käyttäjä Suomessa on metsäteollisuus, jonka rooli kansantaloudellisesti on keskeinen. Vihreä vetyperoksidi olisi myös uusi hiilineutraali kemianteollisuuden vientituote Suomelle.

Tuulivoiman osalta Kymenlaaksossa seurataan TEM:n käynnistämien työryhmän työtä ja osallistutaan työryhmän tilaisuuksiin asiantuntijana. Liitto käynnistää maakunnallisen tuulivoimapotentiaaliselvityksen laadinnan maakuntakaavatyön yhteydessä. Merialuesuunnitelman toinen suunnittelukierros on käynnistetty. Suunnitelman päivitystarve liittyy erityisesti energia- ja kokonaisturvallisuuskysymyksiin.

Kouvolassa on useita tuulivoimahankkeita vireillä, mutta niihin on tullut puolustusvoimilta kielteisiä lausuntoja. Ratkaisut tai mahdolliset pilotoinnit aluevalvonnan ja tuulivoimarakentamisen yhteensovittamiseksi mahdollistaisivat hankkeiden edistämisen.

Kotkan Mussaloon on vireillä sekä biojalostamohanke uusiutuville polttoaineille että yhden uuden vety/e-polttoaine -tai vastaavan laitoshankkeen mahdollistava 5 ha asemakaavamuutos T-kem -alueeksi.

Kymenlaakson liiton kautta rahoitetuissa JTF- ja EAKR-hankkeissa pilotoidaan mm. syväporattavaa geoenergiakaivoa ja älykkäitä energiaverkon ratkaisuja, jotka osaltaan tukevat puhtaan siirtymän investointien saamista maakuntaan.

**Uuden fast track-lain toimivuuden varmistaminen
hankkeiden luvitusprosesseissa (Äänekosken malli)**

Cursor Oy kehittää yhdessä Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran kanssa uutta sosiaalisen toimiluvan toimintamallia vihreän siirtymän investointihankkeissa. Tavoitteena on kehittää uusi toimintamalli, joka lisää luottamusta, läpinäkyvyyttä ja sosiaalista hyväksyttävyyttä teollisille hankkeille sekä sujuvoittaa lupaprosesseja ja vähentää tiedon puutteesta johtuvia valituksia. Cursor Oy yhdessä kaupunkien kanssa pyrkii edunvalvonnalla varmistamaan, että fast track -lakia sovelletaan alueen lupaprosesseissa.

3.4 Keskipitkän aikavälin toimenpiteet

Toimenpide	Tilanne 2/2024
Logistiikkaosaamisen kehittäminen ja logistisen aseman turvaaminen Puhtaan siirtymän, teollisuuden kilpailukyvyyn ja investointien tukemiseksi sekä huoltovarmuuden ja sotilaallisen liikkuvuuden tarpeisiin tarvittavat liikenneinfrainvestoinnit (vt 15 Kotka-Kouvola, Juurikorpi-Mussalo kaksoisraide, raiteiden akselipainon nosto Kouvolassa, mt 355 Merituulentie, E18 Keltakallion liittymä, Vt 6 Keltti-Tanttari ja Kullasvaaran eritasoliittymä). TKI-toiminnan kehittämiseksi ja osaamisen vahvistamiseksi Naton osaamiskeskuksen perustaminen Kotkaan, kehityshanke Helsinki East Aerodrome Pyhtään lentokentän ympärille ml. lentoliikenneverkoston uudistaminen sekä raideliikenteen ja -turvallisuuden osaamiskeskus Kouvolaan	Vt 15 on komission ehdotuksessa nostettu osaksi TEN-T kattavaa verkkoa ja Vt 15 on osa esitettyä uutta Eurooppatie 16 (E16) –hanketta. Vt 15 rahoitusta ei ole varmistettu ja hankkeen statusta on pudotettu Väyläverkon investointiohjelmassa 2025–2032 prioriteettiluokkaan 2 aiemman investointiohjelman 2023–2030 A1-korista. Vt 15 tiesuunnitelma on valmis ja toteuttamisvalmius olemassa. VT15 -tiesuunnitelma on hyväksyttävänä Traficomissa. Valtatie 6:n parantamiselle välillä Hevossuo-Nappa myönnettiin 7,75 miljoonaa euroa Verkkojen Eurooppa -välineen rahoitusta (Connecting Europe Facility, CEF). Valtatielle rakennetaan uusi ylikulkusilta ja huonokuntoinen Korian ylikulkusilta puretaan. Tavoitteena on parantaa oleellisesti pitkämatkaisten kuljetusten ja henkilöliikenteen turvallisuutta ja sujuvuutta. Kotolahti-Mussalo läpiajoraide (lisäraide) ja Vt 15 Kotkan sisääntulotie (Hyväntuulentie) ovat suunnittelun osalta valmiita toteutukseen. Kouvola-Kuusankoski radan akselipainon nosto – hanke on pudotettu pois Väyläverkon investointiohjelmasta 2025–2032. Kuusankoski-Kotka-yhteys on keskeinen osa Haminan Kotka - sataman kautta kulkevien Suomen metsäteollisuustuotteiden kuljetusväylää ja yhdistää Kuusankosken metsäteollisuusintegraatin muuhun rataverkostoon, erityisesti Suomen vilkkaimmin liikennöityyn rataosuuteen Kouvola-Kotka. Kaakkois-Suomen ja Kymenlaakson liikennestrategiat on päivitetty vastaamaan nykyistä toimintaympäristöä. Kymenlaakson elinkeinoelämälle tärkeiden hankkeiden suunnitteluvalmiutta edistetään edunvalvontatyöllä (Kouvola-Kotka/Haminan radan kaksoisraide Juurikorpi-Mussalo välille, Mt 355 Merituulentie, Vt 12 Lahti-Kouvola 1. vaihe (Uusikylä-Tillola), Vt 6 Kouvolan kohta 1.vaihe (iso kriittinen Keltin silta), Haminan meriväylän syventäminen).

Käynnissä on AKKE-hanke, jolla edistetään logistiikan osaamiskeskuksen sijoittumista maakuntaan. European Logistic Institute ELI.

Logistiikka-alan sekä esimerkiksi Helsinki-East-Aerodromen kehittämiseksi on käynnissä useita AKKE-, EAKR-, JTF- ja valtiontuki-hankkeita.

Saadut käyttökokemukset tukevat RR-terminaalin käyttöä metsäteollisuuden raaka-ainevirtojen tehostamiseksi myös tulevaisuudessa ja auttavat Kouvola RR-terminaalia kehittymään Suomen rautatierahtiliikenteen merkittäväksi keskuksesi TEN-T ydinverkolla.

Vuoden vaihteessa toteutettu Teholan logistiikka-alueen kahden rautatieterminaalin toimintojen keskittäminen samaan hallinnointiyhtiöön, Kinnon tytäryhtiön Railgate Finland Oy:n hallinnointavaksi, laajentaa palvelutarjontaa, mahdollistamalla paremmat edellytykset tuottaa lisäarvoa terminaalin asiakkaille sekä kehittää toimintaa.

Kouvola RR-terminaali vastaa tulevaisuuden haasteisiin mahdollistamalla runkokuljetusten kehittymisen vähäpäästöisiksi maantie - ja rautatietiekuljetusten yhdistelmiksi.

Yhdistettyjen kuljetusten aloittaminen tai ainakin pilotointi edistäisi Itä-Suomen teollisuuden kilpailukykyä ja loisi mahdollisuuksia vähentää nykyisiä kuljetusketjun hiilidioksidipäästöjä.

Rautatierahtikuljettaminen sekä Kouvola RRT:n käyttäminen yhdistettyjen kuljetusten kokoomaterminaalina, yhdistettynä päästöttömään maantiekuljetusten jakelu- ja noutoliikenteeseen, sekä satamien syöttöliikenteeseen, mahdollistaa nollapäästöisen kuljetusketjun.

Cursor Oy: Helsinki East Aerodrome; Yritysten toimintaedellytysten vahvistaminen lentopaikan alueella (Pyhtään kunta TYT-hanke), pienten lentokenttien verkosto- ja kehittämistyön johtaminen (Pyhtään kunta). Sähköisen ja digitaalisen ilmailun yritysklusterin rakentumisen tuki HEA:lla, Kv. ilmailualan tapahtuman edelleen kehittäminen, liikenneyhteyksien edunvalvontatyö.

Kymenlaakson liitto on liittynyt Scandria Alliancen tarkkailijajäseneksi. Scandria Alliance on kaupunkien ja alueiden yhteistyöverkosto liikennekäytävällä

Skandinaviasta Välimerelle (EU:n TEN-T-ScanMed-corridor), joka toimii myös alustana rajat ylittäville ilmastoystävällisille ja multimodaalisille liikkumis- ja liikenneratkaisuille. Liitto on jäsenenä myös CPMR:n transport working groupissa.

VT 15 Kotka-Kouvola kehittäminen teollisuuden ja sataman kilpailukykyyn vahvistamiseksi, investointien tukemiseksi, työvoiman saatavuuden varmistamiseksi sekä sairaankuljetusten turvaamiseksi.

Kouvolan kuivasatamassa (RRT) toimenpiteet aikataulutetun rautatierahtiliikenteen käynnistämiseksi.

Vt 15 on komission ehdotuksessa **nostettu osaksi TEN-T kattavaa verkkoa** ja Vt 15 on osa esitettyä uutta Eurooppatie 16 (E16) –hanketta.

Vt 15 tiesuunnitelma on valmis ja toteuttamisvalmius olemassa. VT15 -tiesuunnitelma on hyväksyttävänä Traficomissa.

Maakunnan kaikessa edunvalvonnassa korostetaan vt 15 perusparannuksen rahoituksen varmistamista. HUOM. Vt 15 statusta on pudotettu Väyläverkon investointiohjelmassa 2025–2032 prioriteettiluokkaan 2 aiemman investointiohjelman 2023–2030 A1-korista. Valtatie 15 tulee jatkossakin olla investointiohjelman korkeimmassa prioriteetissa, kunnes rahoitus on turvattu.

Väyläviraston vuosien 2025–2030 suunnitelmaluonnoksissa tien suurempi remontti on tipahtanut tärkeysjärjestyksessä kakkosluokkaan. Vt15:n parannushanke on huoltovarmuuden, Military mobility- kokonaisuuden tarpeiden sekä Kymenlaakson hyvinvointialueen ja siihen liittyvien palveluverkkomuutosten takia (mm. sote- ja ambulanssikuljetukset Kotkan keskussairaalaan) seutukunnalle erittäin tärkeä. Kouvolan Myllykoskelle loppuvuodesta 2023 varmistunut datakeskusinvestointi lisää entisestään Vt 15:n merkittävyyttä. Vt 15 toteutus tulee kokonaisuudessaan sisällyttää 1.prioriteettiluokan hankkeisiin investointiohjelmassa.

Vt 15 rakentamistyöt voivat alkaa näillä näkymin aikaisintaan vuonna 2025, sillä valtion vuoden 2024 budjettiesityksessä ei ole uusia alkavia hankkeita. Valtatien 15 parantamiseen välille Kotka-Kouvola tulee osoittaa pikaisesti tienrakentamisen määrärahat

Kymenlaakson elintarvikesektorin kehittäminen

Kymenlaakso brändätään elintarvikemaakunnaksi.

Eriytynen huomio huoltovarmuuden parantamisessa.

Toimenpiteinä TKI-toiminnan vahvistaminen, koulutuksen ja osaamisen kehittäminen, yritysten kansainvälistyminen ja liiketoiminnan kehittäminen sekä analysointi- ja testauskeskuksen perustaminen.

Kinno koordinoi kehittämistyötä, jossa on mukana Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK, LUT-yliopisto, Kouvolan ammattiopisto Eduko ja Proagria. XAMK:lla on käynnistynyt viime syksynä elintarviketekniikan insinöörikoulutus, joka on ollut hyvin suosittu. XAMK:n Analyysi- ja tuotekehitystilat valmistuvat tänä vuonna. Tilat tulevat palvelemaan opiskelijoiden lisäksi myös yrityksiä. LUT:lla alkaa oma elintarviketekniikan maisteriohjelma Kouvolassa syksyllä 2024. LUT:n pienimuotoiset laboratoriolaitteinvestoinnit ovat tulossa XAMK:n kanssa samaan tilaan. Eduko täydentää koulutusta ja ko. sektorin osaajia omalta osaltaan. Edukolla opiskelijoiden ja yritysten käyttöön on tulossa koekeittiö/ruokatehdas, jossa myös yritykset pääsevät testaamaan omaa reseptiikkaa ja tuotantoprosessia. Yrityssektorin edustajat ovat myös vahvasti mukana kaikissa keskusteluissa.

Kymenlaakson elintarvikemaakunnan brändi tukee Suomen maabrändiä. Brändin kehittäminen on käynnistynyt, mutta sen muotoutuminen tarvitsee vielä paljon työtä. Yhteistyötä alueen yritysten kanssa on tiivistetty ja tuettu yrityksiä tuotekehityshankkeiden käynnistämisessä. Samalla on kartoitettu yritysten kehittämisen ja kansainvälistymisen tarpeita. Suunnitteilla on useampia yritysten viennin edistämisen toimenpiteitä (kauppakumppanuuksien etsiminen, tuotetestaukset ja kuluttajapalautteen kerääminen kohdemarkkinoilla). Elintarvikealan sijoittajia on Suomessa vähän, ja rahaa investointeihin on haasteellista löytää. Lisäksi alan vakuusjärjestelyt ovat toimimattomat. Tärkeää olisi löytää eurooppalaisia sijoittajia sekä saada aikaan elintarvikesektorin investointeihin soveltuva investointien takausmekanismi.

ÄRM:n lisärahoitus (2,2milj.€) on tarkoitus käyttää yritystoiminnan kehittämiseen ja kansainvälistymiseen, eri pilotointeihin ja kokeiluihin, TKI-toiminnan vahvistamiseen sekä uusien yritysten sijoittumiseen alueelle.

Elintarvikesektorin kehittämiseksi on käynnissä yli 4 M€ JTF-hanke sekä pienempiä AKKE-hankkeita.

Yrityskeskusten perustaminen Kotkaan ja Kouvolan Kohoan toiminnan vahvistaminen

Olemassa olevan yritystoiminnan ja uuden yritystoiminnan kehittäminen yhdessä oppilaitosten kanssa. Pysyvän toimipaikan perustaminen Business Finland –toimijalle.

AKKE-hanke käynnissä yrityskeskusten toimintakonseptin luomiseksi ja startup-yrityskiihdyttämömallin pilotoimiseksi.

Cursor Oy:llä ja Kotkan kaupungilla on suunnitteilla perustaa yrityskeskus Kotkaan osana Kotkan kantasataman yritys- ja oppimisekosysteemin rakentamista.

”Innomaakunta”pilotti

Valtion ja maakunnan kesken solmittava ekosysteemisopimus vahvistamaan osaamiskärkiä sekä lisäämään TKI-toiminnan vaikuttavuutta samoin kuin valtion ja yliopistokaupunkien ja yliopistokeskuskaupunkien kanssa on solmittu. Sopimus tukee Kymenlaakson ÄES-kärkien mukaisia professuureja ja niihin liittyviä uusia avauksia.

XAMK-vetoisen ”seutukaupunkien” korkeakoulukeskuspilotin toteuttamisesta neuvotellaan OKM:n kanssa. Mukana Kotka, Kouvola ja Savonlinna.

Energiavarastoinnin professori (2021-2025) (LUT) on perustanut yhdessä Kymenlaakson maakunnan toimijoiden kanssa energiavarastoinnin lahjoitusprofessorin vuosille 2021-2025. Professorin (LUT School of Energy Systems, LES) tutkimusalue on energiavarastoteknologia (Akut). Professorin avulla Kymenlaaksoon saadaan luonnonvarojen kestävyttä edistäviä teknologisia innovaatioita, uusia vihreän energian, energian hyötykäytön ja energiavarastoinnin teknologioita, jotka tukevat myös alueen elinkeinorakenteen kestävä uudistumista. Professorin johdolla aloitetaan pitkäjänteinen yritysysteistyö, jossa alueelliset toimijat kytketään lähelle yliopiston tieteellistä tutkimusta.

Kyberturvallisuuden työelämäprofessorin tavoitteena on edistää ja toimeenpanna visiota kehittää Kymenlaakson alueelle yksi Suomen kyberturvallisuuden osaamiskeskittymä, jonka lähtökohtana olisi akateeminen korkean tason tutkimus ja joka profiloituisi maakunnan vahvuudeksi tunnistettuun ja tunnustettuun logistiikkaosaamiseen. Em. vision toteuttamiseen Kymenlaaksolla on hyvät lähtökohdat, sillä maakunta pystyy tarjoamaan laaja-alaisen alustan tämällytyypiselle kyberturvallisuuden tutkimukselle: Kymenlaaksossa toimivat mm. Suomen suurin meriliikenteen vientisatama HaminaKotka Satama, tulevaisuuden ilmailuun keskittyvä lentoliikenteen keskus Pyhtää Redstone AERO ja kansainvälistä raideliikennettä kehittävä Kouvola RRT. Lisäksi maakunnan sijainti EU-itärajalla on luonut maakuntaan vahvaa osaamista useilla eri aloilla sekä viranomaistoiminnassa. Kyberturvallisuuden työelämäprofessorin lähtökohtana on Kaakkois-Suomen

ammattikorkeakoulun (Xamk) ja Aalto-yliopiston välinen strateginen kumppanuus. Professuuria on valmisteltu yhteistyössä Aalto-yliopiston, Kymenlaakson korkeakouluyhdistyksen, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK:n ja Kotkan kaupungin kanssa.

Kyberturvallisuuden työelämäprofessori profiloituu merenkulkuun ja logistiikkaan. Käynnistytvä 5-vuotinen professuuri on lahjoitusperustainen. Keskeisenä hankkeen tavoitteena on tuottaa huippuosaamista alueen toimijoille, kyberturvallisuusteollisuudelle, ammattikorkeakoululle ja viranomaisille. Lisäksi toiminta tukee alueen yritys- ja elinkeinoelämää tieteen ja tutkimuksen kautta tavoitteena koko ICT alan ja digitaalisen talouden kasvu. Kyberturvallisuuden professuuri vahvistaa samalla Kaakkois-Suomen turvapuiston toimintaa, jossa kyberturvallisuus on yksi keskeinen osa-alue.

Cursor Oy tukee uusia professuureja ja tki-avauksia kytkemällä yritysten ja kuntien tki-tarpeet ja toiveet maakunnalliseen yhteistyöhön, vrt. energiavarastoinnin professuurin perustamisen tuki osana akkuklusterin kehittämistyötä.

EU:n rahoituskauden 2028 – rakennerahastovarojen kohdentuminen paremmin Kymenlaaksoon Suuralueiden sijaan rahoitus tulee jakaa maakuntien ja niiden osien kehittyneisyyden perusteella.

Kymenlaakson liitto tekee asiassa aktiivista edunvalvontatyötä kansainvälisissä verkostoissa. Vaikuttamista myös kansallisella tasolla. Kaakkois-Suomen yhteistä edunvalvontatyötä koheesiopolitiikassa on vahvistettu. Kymenlaakso on mm. mukana komission rahoittamassa teknisen tuen hankkeessa (TSI), jossa OECD selvittää geopolitiittisten muutosten, kuten itärajan sulkemisen vaikutuksia maakuntaan. Raporttia hyödynnetään uuden rahoituskauden valmistelussa. Tavoitteena on vaikuttaa koheesiopolitiikan rahoituksen jakokriteereihin siten, että Kymenlaakson tilanne huomioidaan paremmin sekä aikaansaada uusi Interreg-ohjelma Venäjän rajalle sijoittuvien EU:n ulkorajamaakuntien kesken.

4. Rahoitus

Rahoitus	Tilanne 2/2024
51-raha (ELY)	Hankintojen suunnittelua on tehty ELY-keskuksen ja TE-toimiston yhteisessä työryhmässä. Ryhmä on kokoontunut kahdesti ennen vuodenvaihdetta ja kahdesti vuodenvaihteen jälkeen. Lisäksi on pidetty erillisiä tekniseen raportointiin liittyviä palaverreja. ÄRM-rahoituksen käyttöä suunnitellaan alueen työmarkkinatilanne huomioiden. Suunnittelussa otetaan huomioon niin ikään myös yrityskäynneiltä sekä henkilöasiakkailta tulevat signaalit.
Kymenlaakson liiton jäljellä olevat AKKE (Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen) - määrärahat ovat pieniä, ja ne on suunnattava annetun jakopäätöksen mukaisesti tukemaan alueellista TKI-toimintaa ja täydentämään ELY-keskusten kautta jaettavaa alueellista TKI-rahoitusta. EAKR, ESR+ ja JTF -myöntövaltuuksien osalta jo saadut määrärahan jakopäätökset sekä Uudistuva ja osaava Suomi –ohjelman erityistavoitteet sitovat ja ohjaavat tiukasti rahoituksen suuntaamista, minkä vuosi rahoituksen sovellettavuus ÄRM-suunnitelman toteuttamiseen on haastavaa.	Hankehaku avataan syksyllä 2024. Myöntövaltuus n. 200 000 €. Kymenlaakson liiton EAKR-hankehaussa korostetaan hankkeita, jotka tukevat yritysten uudistumista, jatkuvuutta tai kasvua. EAKR-haku päättyy 1.3.2024. Myöntövaltuus n. 2,3 M€. JTF-haku avataan 15.4.2024. EAKR – erityistavoite 1.3. PK-yritysten kasvu ja kansainvälistyminen on rakennemuutostilanteessa erityisen käyttökelpoinen ja sitä pyritään hyödyntämään.
Hyvinvointialueuudistuksen aiheuttama muutos kuntien valtionosuuksiin vaarantaa Kymenlaakson osalta kuntien investointimahdollisuudet vuosiksi ja vaikeuttaa TE24 uudistuksen toteuttamisen työttömien määrän kasvaessa äkillisen rakennemuutoksen maakunnassa. Kymenlaakson valtionosuusmuutos vuosille 2023 – 2024 on -93,7 % (2.2.2024 tiedot Kuntaliitto)	Yhteenlaskettujen valtionosuuksien lasku vuodesta 2023 vuoteen 2024 on Kymenlaaksossa suurempi kuin missään muussa maakunnassa. Yllättäen marraskuussa ilmoitettu lisäleikkaus heikensi tilannetta entisestään. Vaikka tätä ylimääräistä valtionosuuksien leikkausta päätettiin jaksottaa ja siirtää, ei se poista pysyvää lisäheikennystä kuntien talouteen. Hyvinvointialueuudistuksesta johtuvat valtionosuuden vähennykset jäävät pysyvästi rasittamaan kuntien taloutta nykyainsäädännöllä. Uudistuksessa tulisi huomioida näiden erien

poistaminen, joihin kunnilla ei itse ole mahdollisuutta vaikuttaa. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen on tärkeää tehdä niin, etteivät kunnat joudu kohtuuttomiin taloudellisiin vaikeuksiin sote-siirrosta johtuvien valtionosuusleikkauksien takia. Marraskuussa 2023 ilmoitettu lisäleikkaus tulee kompensoida kunnille täysimääräisesti jo ennen valtionosuusuudistuksen voimaantuloa.

- Valtionosuuksien määräytyminen täytyy olla tasapuolista, oikeudenmukaista ja ennustettavaa sekä alueen erityispiirteet huomioivaa.
- Valtionosuusjärjestelmän tulee huomioida rakennemuutostilanteet ja investointitarpeet uuden kasvun synnyttämiseksi sekä demografisesti haastavissa tilanteissa olevien kuntien tarpeet.
- Kaakkois-Suomi on kokenut taloudellisen iskun Venäjän hyökkäyssodasta ja alueen varautumisvastuu on sodan myötä todellinen, ja näiden tulee näkyä valtionosuusuudistuksessa.
- Kunnat rakentavat elinvoimaista Suomea, kun taloudelliset resurssit ovat vakaat, ennustettavat sekä riittävät ja tässä kokonaisuudessa valtionosuusjärjestelmä on merkittävä tekijä, joka kaipaa pikaista uudistamista.

Vuoden 2025 alusta lukien kunnat osallistuvat aiempaa enemmän ja aiemmin työttömyysetuuksien rahoittamiseen. Vastuu maksuista säilyy yksittäisellä kunnalla huolimatta siitä että palveluista vastaa vastuukunta. Mitä pidempään yksittäisen henkilön työttömyys kestää, sitä suurempi on kunnan vastuu työttömyysetuuksista.

Esimerkiksi Haminassa haasteena on korkea rakennetyöttömyys aste, pitkäaikaistyöttömyyden kasvu, korkea-asteen koulutettujen vähäinen osuus työikäisestä väestöstä sekä kohtaanto-ongelma suhteessa avoimiin työpaikkoihin. Avoimien työpaikkojen määrä on alueella vähentynyt. Haasteena on myös väestön ikääntyminen ja työikäisen väestön väheneminen. Työttömistä työnhakijoista jo lähes puolet on yli 50-vuotiaita. Valtionosuusmaksut uhkaavat tuplaantua vuoden 2025 alusta.

4.1. Lyhyen aikavälin ÄRM-toimenpiteiden rahoitustarve

Rahoitustarve	Tilanne 2/2024
lisää AKKE-rahoitusta (32.30.40 -momentti) perusrakenteen investointeihin yht. 40 milj. euroa teollisuustonttien perusinfrastruktuurin rakentamiseen	Myönnetty 6 M € elintarvikeklusterin ja akkuklusterin hankkeisiin.
lisää AKKE-rahoitusta (32.30.40 -momentti) kehittämiseen yht. 2 milj. euroa mm. selvityksiin ja palvelujen tuotteistamiseen	-
lisää Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut -rahoitusta (32.30.51 –momentti) työvoimakoulutuksen kasvaviin tarpeisiin 1,6 milj. euroa	Myönnetty 1 M € lisämäärärahaa julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin muun muassa työpaikkansa menettäneiden uudelleentyöllistymisen nopeuttamiseksi.
lisää rahoitusta infra- ja muihin investointeihin yht. 200 milj. euroa (sis. vt 15 Kotka-Kouvola kehittämisen ja Keltakallion liittymän suunnittelun ja mahdollisen toteuttamisen)	ELY
EU:n CEF -rahoituksen mahdollisuuksien selvittämistä erityisesti satamaan johtavien väylien osalta	Valmistellaan perusteet komissiolle, miksi Merituulentie pitää saada CEF-tukikelpoiseksi. (Sataman last mile-yhteys, akkuteollisuuden kuljetukset tulevat kasvamaan, pullonkaula jne.) Kymenlaakson liitto ja ELY-keskus seuraavat CEF-rahoitushakujen avautumista
Euroopan Unionin ulkorajaohjelmiin varattujen kansallisten varojen kohdentaminen täysimääräisesti alueen elinvoiman vahvistamiseen	Valmistelussa, Kymenlaakson liitto tekee asiassa edunvalvontaa
rakennerahastovarojen (etenkin EAKR) uudelleen kohdentaminen	TEM